

Književnost

Silvin Sardenko: Roma. 176 strani. Nova izdaja 1941.

Dvakrat do sedaj se je slovenska Muza poklonila večnemu mestu ob Tiberi — katoliškemu Rimu. Že pokojni dr. Mihael Opeka je v Domu in svetu (1892-98) zapel Rimu nekaj toplih pesmi, ki jih je kasneje — 1916 — izdal tudi v posebni knjigi: *Rimski verzi*. Opeka seveda ni bil kakšna izrazita pesniška ustvarjalna moč, zato so njegove pesmi, pisane večinoma v heksametru in včasih preveč poudarjenem retoričnem tonu, obledele pred rimsko poezijo njegovega duhovskega tovariša in izrazitega lirika Silvina Sardenka. Ta je leta 1906. izdal zbirko *Roma*, ki je našla prav lep sprejem v domači in tuji kritiki. Dr. Ivan Šarič, sam pesnik, je napisal: »... ta zbirka rimskih pesmi je obogatila slovensko liriko z novimi oblikami in akcenti. Sardenko je nežen in čustven, poln milobe in skromen kot seljak.«

Roma, ki je bila kaj kmalu razprodana, je pred kratkim izšla v novi, grafično prav prikupni izdaji in tudi vsebinsko izpopolnjena. Kakor pravi avtor sam, je v to izdajo sprejel precej pesmi, ki jih je v prvi izločil. To je posebno vidno pri sonetih, ki jih ima ta izdaja kar trideset, medtem ko je imela prva le dva. Brez škode pa bi pesnik lahko izpustil še nekaj pesmi, ki s svojo dolgoveznostjo motijo uglašenost zbirke, kot: Monte Pincio, Via Apia, Fontana, Petrova pot v Rim in še nekatere. Pogrešam pa njegove prisrčne: Stopil sem na tihe njive.

Tudi nekaj nečistih rim in izrazov, ki delajo novemu pravopisu silo, je še ostalo: taisti, toli, zefiri, peresa v pomenu listi, ali pa prisiljeni pridevniki: nebeško zal, sijajen, sladek zrak, temnovijoletni itd. Pri skrbnejši korekturi bi te stvari lahko izpadle, s čimer bi ta pesniška zbirka, polna iskrenih nežnih občutij, blagoglasja in priproste lepote, le pridobila. Kajti Sardenko je postal s svojimi prvimi zbirkami — *V mladem jutru*, *Roma* in *Dekliške pesmi* — resnično pesnik, ki mu pesniška lira poje neizumetničeno ob blagih zvokih naše narodne pesmi in globoko doživetem umetniškem občutju. In ne smemo po-

zabiti, da je Sardenko religiozen pesnik in mu je prav zato dal Rim s svojo krščansko-duhovno veličino toliko inspiracij.

Sardenko, pesnik, ki se v tej zbirki poklanja Romi, seveda ne teži za zgolj zunanji opisom. Tam, kjer vidi geograf le milijonsko mesto, zgodovinar veličasten muzej in turist bogato pašo za radovedne oči, teži pesnik, da doživi in odkrije njegovo, tako rekoč posebljeno bistvo. To doživljanje pa je spet odvisno od pesnikove notranje uglašenosti. Drugače opeva Rim n. pr. Carduci v svojih odah, drugače Kranjčević, da omenim Hrvata, ki so mu rimske razvaline in zašla antična minulosť vdahnile pesimistično gledanje v življenje in zgodovinske toke. Še drugače ga je odkril nežen slovenski pesnik-verniki, ki je prinesel s seboj otroško vero in odmeve zvonkih verzov, s katerimi je doma opeval svoje mehko, rodno Posavje. V Rimu je našel nov svet, čisto drugačen kot ga je bil do sedaj navajen. Zato je tudi njegova lira zatrepetala v novi melodiji:

»To so rože tuje.
Niso tiste rože mlade,
ki jih včasih je z livade
Muza moja trgala.«

Budi se mu domotožje v pesmi Fontana Trevi in Pod zelenim baldahinom palmovim, a obenem ga opaja s čarno privlačnostjo to mesto svetnikov in umetnosti:

»Ti Betlehem si moj
in moj Jeruzalem
in vrt Getzemani,
kjer pil sem tolažilo
iz keliha umetnosti.«

Rim Sardenku ni le mesto. Postal mu je pojem, še več, simbol in svetišče, sveta zemlja, ki je napojena s krvjo pričevalcev in ji je v katakombah posvetil takle blesteč in globok verz:

»Ko bi stisnil v prstih rahlih
grudo tvojo, se mi zdi,
z lahnim svitom zablestela
mučeniška v njej bi kri.«

In tudi takrat, ko prepesnuje Horacijevu hvalnico Rimu: Alme Sol, curru nitido diem..., ne pozabi dodati, da le: Bog oslavil Rim je z doto dedno.

In prav zaradi te »dote dedne« se je pesnik s skoraj strastno ljubeznijo oklenil svetega mesta: »Kar tebi Laura, bodi meni Roma« (Petrarcu); čeprav mu hrepenenje še močnejše hiti k svoji ljubljenci s slovenskih tal: »Kako te ljubim moja draga rodna vas!« (Pod zelenim baldahinom.) Rim in Posavje sta osnovi te zbirke.

Zbirka Roma, ki obsega 123 pesmi, je zelo pestra in bogata ter pomeni za Sardenka poleg Dekliških pesmi gotovo vrh njegovega pesniškega ustvarjanja, tako vsebinsko in oblikovno. Iz nje čutiš svež in mladosten pesniški polet, pristno doživljanje in stilistično dovršenost. Verlainov verz botruje priprosto globoki veri katoliškega trubadurja Sardenka. Velikokrat začutiš ob Sardenkovih verzih, da diha vate sveta tišina katakomb, se razlije barvitost starih mozaikov iz rimskih cerkva in se zazro mistični obrazi svetnikov in Madone,

kakršne je čaral čopič Fra Angelica, zapoje pa tudi ljubka razgibanost Rafaelovih slik. Sardenkov verz ni izraz kakšne hladne, bele lepote, je živ in kipeč. Kot zelen bršljan se ovije starih, napol razpalih stebrov in amfiteatrov, prič davne Rome antice in Rome alme, poljublja svete sledove Rome sante, prisluhne utripom Rome moderne (Emilia, Piazza del popolo, Candida, Dvojni model, Z rožnega trga itd.) in mogočno zapoje Romi eterni v slavnostnem Magnificatu sv. Cerkvi — nazivi, s katerimi je pesnik svojo zbirko razdelil na cikle, ki je tudi s te strani veliko bolj smotrno urejena kot v prvi izdaji.

Knjigi je napisal uvod znani prevajalec iz slovenske književnosti in Sardenkov prijatelj prof. Umberto Urbani. Pesnik sam pa je dodal še svoje rimske literarne spomine, kjer govori tudi o italijanskih pesnikih, ki so vplivali nanj, kot Petrarca, Ada Negri in Pascoli.

Čeprav je knjiga izšla v času in razmerah, ki poeziji niso naklonjene, predstavlja vendar Roma v novi izdaji pozitivno obogatitev slovenske vezane besede in predstavlja Rim iz njegove prave, večno-katoliške perspektive.

Severin Šali.

Silvin Sardenko: Mlajši sin v pesmi in podobi. Svetopisemska prilika. Izdal Glasnik presv. srca Jezusovega. Ljubljana 1941.

Ob 140 letnici nemškega slikarja Jožefa Führicha je Silvin Sardenko na pobudo našega arhitekta Plečnika, ki ga je opozoril na Führichov slikarski cikel »Der verlorene Sohn«, napisal svojega »Mlajšega sina«, ki ga je sicer samostojno izvedel po svetopisemski priliki, ga izdal v prikupni knjižici in opremil z osmerimi slikami gornjega umetnika.

Pesnitev sama obsega s predomislekom vred 19 pesmi, ki jih je pesnik razdelil v osem skupin z naslovi: sproščen — zaslepljen — izgubljen — zapuščen — ponižan — skesan — oživljen — najden, kar je obenem tudi vsebina »mlajšega sina«, ki nam je sicer bolj znan pod imenom »izgubljeni sin«. To so pesmi, ki — razen predomisla — obsegajo po šest kitic s prestopnimi ali oklepajočimi rimami; pesmi, ki so menjaje zapete v jambski, trohejski in daktilsko-trohejski meri, kar prinaša v celotno zgradbo gotovo mero pestrosti in razgibanosti.

V pričujoči pesnitvi se je Sardenko dovolj strogo držal svetopisemske prilike, zato v pesmih samih ne zasledimo kake subjektivnosti, neposredne emocionalnosti ali dinamike. Svetopisemski tekst, iz katerega je jemal citate kot naslove posameznim pesmim, mu ni dovoljeval prevelikega razmaha, zato je Sardenko ponekod tog, nesproščen, nekako hladen in na nekaj mestih le malo dvignjen nad navaden pridigarski ton. Temu primerno je tudi nastrojenje, ki ga je zanesel v pesmi. Jezikovno, stilistično in oblikovno Sardenko v njih ni odkril novih svetov, kar pa končno tudi ni bil njegov namen.

V splošnem je »Mlajši sin« prijetno berilo, ki nam s preprosto, a pojočo besedo predstavi zgodbo izgubljenega sina, njegov prešeren odhod v tujino in skesan povratek v očetovo hišo; pesnitev, v kateri je rahlo prikrita vzgojna tendenca, ki pa bo v bralcih, ki za božjo besedo svojih src nimajo zakrknjenih, našla svoj odmev in uspeh.

Führichove podobe pa so zase umetnina ter imajo v tej knjižici primarno mesto in pomen, kajti Sardenkov tekst jih samo spremlja. 140 letnico velikega cerkvenega slikarja pa so s tem Slovenci lepo počastili.

Jože Dular.